

Flora, vogels, rugstreeppad en vleermuizen in Tiel

Rapportage inventarisatie Tiel-oost en Tiel-
stationsgebied

Oktober 2009

Rapportnummer: P09-0050

In opdracht van: Gegevensautoriteit Natuur
Gemeente Tiel

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel	2
1.3	Leeswijzer	2
2	Onderzoeksmethode	4
2.1	Ligging onderzoeksgebied	4
2.2	Flora	4
2.3	Vogels	5
2.4	Rugstreepad	6
2.5	Vleermuizen	7
3	Resultaten	9
3.1	Flora	9
3.2	Vogels	9
3.3	Rugstreepad	11
3.4	Vleermuizen	12
4	Conclusie	15
5	Discussie	17

Bijlage 1 kaarten

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Natuurwetgeving als de Flora- en faunawet en in mindere mate de Natuurbeschermingswet verplichten initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen aanwezigheid van beschermde soorten te inventariseren op en rond de projectlocatie. Bij aanwezigheid van strikt beschermde soorten (FF-lijst 2+3) dient een ontheffing in het kader van de Flora en faunawet te worden aangevraagd. Het inventarisatiewerk wordt meestal gefaseerd uitgevoerd; eerst een verkennend natuuronderzoek gevolgd door specialistisch onderzoek naar de soortgroepen waarvoor dit noodzakelijk is. Uiteindelijk dient dit onderzoek voldoende gedetailleerde en betrouwbare informatie te leveren om een ontheffingsaanvraag bij het Ministerie van LNV in te kunnen dienen.

Met name voor de 2e fase van het onderzoek werkt het GAN, gezamenlijk met een groot aantal spelers uit de natuurwereld, aan uniforme inventarisatieprotocollen. Voor de meeste soortgroepen is het protocol in conceptvorm beschikbaar. Alleen voor vleermuizen is een bijna definitieve vorm beschikbaar. Het GAN wil graag weten of de gebruikte fasering van inventarisatiewerk effectief is (quickscan gevolgd door specialistische onderzoek) en of de protocollen werkbaar zijn en de juiste onderzoeksresultaten opleveren. Alleen als de protocollen niet toepasbaar zijn voor deze specifieke locatie zal hiervan worden afgeweken. Voorzien is dat dit voor enkele soortgroepen of locaties tot meerwerk ten opzichte van de gangbare inventarisatiemethode leidt. Dit komt mede doordat nul-waarnemingen (geen beschermde soort aanwezig) meer structureel worden waargenomen/geregistreerd. Het GAN beseft dat juist deze waarnemingen ook van grote waarde zijn.

Op locatie Tiel is door Arcadis en Staro Natuur en Buitengebied een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd. Beide onderzoeken concluderen dat het onderzoeksgebied naar alle waarschijnlijkheid van belang is voor verschillende strikt beschermde vleermuizen en dat voorgenomen ontwikkelingen deze soorten zullen schaden. Staro adviseert tevens onderzoek te verrichten naar aanwezige flora, vogels en rugstreeppad.

1.2 Doel

In 2008 is op de locatie Tiel door twee adviesbureaus verkennend natuuronderzoek uitgevoerd. Als vervolg op dit verkennende onderzoek vindt uitvoering van het noodzakelijk specialistische vervolgonderzoek plaats. Voor zover als praktisch mogelijk zal bij dit werk gebruikt worden gemaakt van de beschikbare concept protocollen.

In de rapportage wordt de methodiek van de protocollen vergeleken met de eigen gebruikelijke inventarisatiemethodiek. Voor het overige dient de rapportage:

- bruikbaar te zijn bij een ontheffingsaanvraag FF-wet artikel 75;
- aan te geven welke functie het gebied voor aanwezige beschermde soorten vervult;
- aan te geven hoelang de resultaten en het geleverde advies bruikbaar zijn;

- de inventarisatiegegevens dienen digitaal te worden aangeleverd conform het elektronische invulformulier voor de invoer in de NDFF

1.3 Leeswijzer

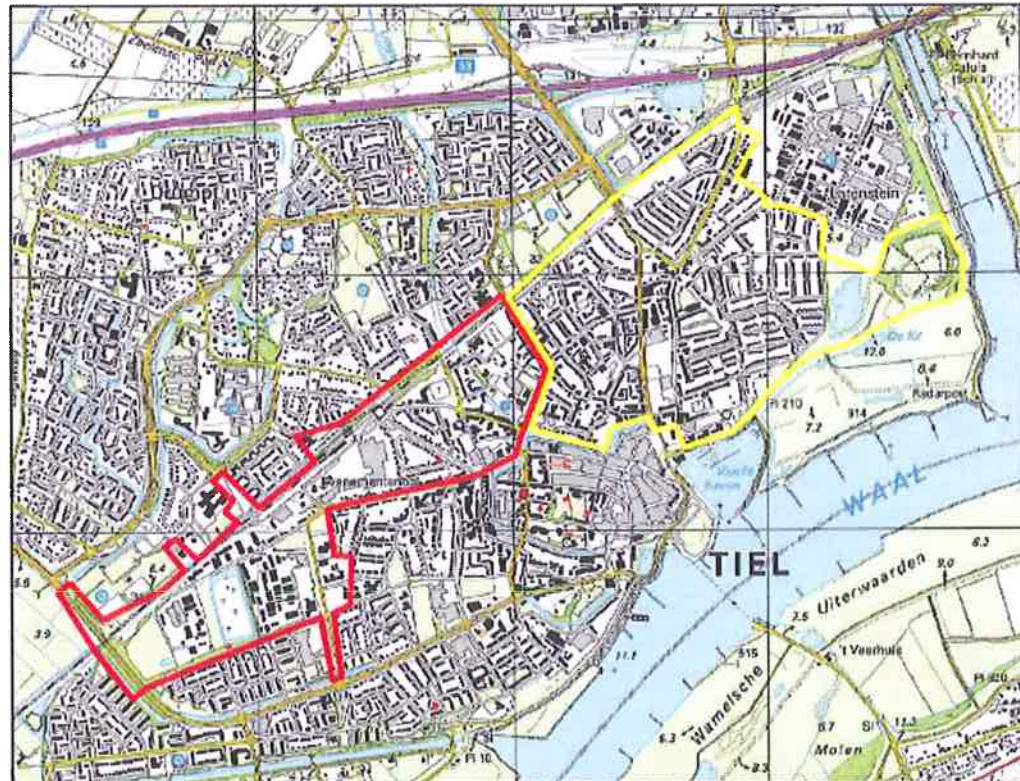
In hoofdstuk twee wordt de locatie van het onderzoeksgebied en de gebruikte onderzoeksmethode per soortgroep beschreven. Hoofdstuk drie geeft de onderzoeksresultaten van het veldwerk weer. In de verschillende bijlagen zijn deze resultaten ook op kaart weergegeven. In hoofdstuk vier wordt geconcludeerd of voorgenomen ontwikkelingen strijdig zijn met geldende natuurwetgeving, en op welke wijze hiermee dient te worden omgegaan.

2 Onderzoeksmethode

De beschreven soort(groep)en worden in het gehele onderzoeksgebied geïnventariseerd volgens de nieuwe protocollen voor zover deze beschikbaar zijn. Onderstaand worden gehanteerde afwijkingen van deze protocollen beschreven en wordt een beschrijving gegeven van materialen en omstandigheden.

2.1 Ligging onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is te verdelen in twee delen, beide bevinden zich in de bebouwde kom. Het eerste deel betreft het Stationsgebied, globaal gelegen nabij het station ten zuiden van de spoorlijn. Het tweede deel betreft Tiel-oost wat globaal gelegen is tussen Latenstein en de oude binnenstad, zie figuur 1. Voor beide deelgebieden zijn in de gemeentelijke plannen grootschalige stedenbouwkundige ontwikkelingen voorzien.

Figuur 1. Ligging van de deelgebieden Tiel-oost (geel) en Tiel-stationsgebied (rood).

2.2 Flora

Uit het verkennend onderzoek is gebleken dat mogelijk de strikt beschermde wilde marjolein binnen het onderzoeksgebied voorkomt. Voor inventarisatie van deze soort is geen conceptprotocol beschikbaar. Per blok van 50x50 meter wordt in het gehele onderzoeksgebied bepaald of potentieel geschikt leefgebied voor de wilde marjolein aanwezig is. Binnen het geschikt habitat wordt per 50 x 50 meterhok bepaald of de

soort wel/niet aanwezig is. Blokken zonder geschikt habitat worden als 0-waarneming voor deze soort genoteerd.

Soort(groep)	Wilde Marjolein
periode	Het veldwerk wordt verricht in de bloeitijd, zijnde: juli – september
aantal bezoeken	Er wordt één bezoek afgelegd medio juli gericht op wilde marjolein
weer	Kan onder alle omstandigheden worden geïnventariseerd.
tijd	Bij daglicht
bezoekduur	15 tot 30 minuten per vooraf vastgestelde verwachtingslocatie
type	Zichtwaarneming. Lopen door of langs biotoop

Tabel 1. De verwachte onderzoeksmethodiek zoals omschreven in het plan van aanpak.

Het onderzoek naar wilde marjolein heeft overdag plaatsgevonden op 11 juni en 21 juli. Het eerste bezoek was gericht op de aanwezigheid van potentieel leefgebied. Tijdens het tweede bezoek zijn deze potentiële leefgebieden onderzocht op aanwezigheid van wilde marjolein.

2.3 Vogels (holenbroeders + kraai)

Uit het verkennend onderzoek blijkt dat mogelijk holenbroeders als spechten, gierzwaluwen en huiszwaluwen binnen het onderzoeksgebied broeden. Ook is bekend dat een kolonie kraaien in het gebied broed. Inventariseren van holenbroeders valt buiten de standaard BMP-methode van SOVON. Inventarisatie van deze soorten is gericht op het lokaliseren van actueel gebruikte nestlocaties. Dit onderzoek bestaat uit twee onderdelen:

- inwinnen beschikbare gegevens bij lokale natuurverenigingen/werkgroepen
- visuele inspectie van bomen en gebouwen op aanwezigheid van nesten + nestkasten.

Soort(groep)	Vogels
periode	Het veldwerk wordt verricht in februari-juli, vooral in april, mei en juni.
aantal bezoeken	7 – 10. In de praktijk komt dit neer op ongeveer één bezoek in de 10-14 dagen. Breng niet meer dan één bezoekronde per week
weer	Rustig, zonnig en niet te warm of te koud weer is het meest lonend. Bij aanhoudend slecht weer is het uiteindelijk beter een bezoek te brengen onder minder gunstige omstandigheden dan in het geheel geen.
tijd	Inventarisatie vindt standaard 's ochtends vroeg plaats. Vroeg in het seizoen en in open landschap kunnen bezoeken ook later op de dag plaatsvinden. Voor nachtvogels moeten 1 of 2 bezoeken 's nachts en in de schemering worden gebracht.
bezoekduur	Ca 3 uur per bezoekronde

type	Er wordt geïnventariseerd volgens de BMP-methode. Voor een volledige beschrijving wordt verwezen naar de Handleiding Broedvogel Monitoring Project van SOVON, in te zien op www.sovon.nl . Bij elk bezoek wordt via een fijnmazige, vaste route te werk gegaan en wordt het gehele proefvlak bestreken. Waarnemingen worden ingetekend op een veldkaart. Het type waarneming waarop men moet letten, de zogenaamde geldige waarneming, verschilt per soort. Uitsluitende waarnemingen bieden de zekerheid dat het uiteindelijk om verschillende territoriumhouders gaat. Gericht nesten zoeken is niet gewenst; (toevallige) nestvondsten worden wel genoteerd. Alleen bij kolonievogels worden nesten geteld. Alleen ouders met pas uitgevlogen jongen worden als nestindicerend genoteerd.
overige	Wanneer naar één of enkele soorten worden gezocht wordt de inventarisatiemethode aangepast aan die soort(en).

Tabel 2. De verwachte onderzoeksmethodiek zoals omschreven in het plan van aanpak.

Onderzoek naar vogels is uitgevoerd op een viertal momenten. Kauwtjes, spechten en huiszwaluw zijn onderzocht op 11 en 30 juni aan het einde van de middag (tussen 15.45 – 19.30) en aan het begin van de ochtend (05.00). Gierzwaluw is onderzocht in de avond (tussen 20.15 – 21.45) op 17 en 29 juni. Van gierzwaluw zijn ook waarnemingen gedaan aan het begin van de vleermuisronde op 11 juni. De deelgebieden zijn per fiets onderzocht, waarnemingen van territoriaal gedrag, invliegen in een gebouw of vondst van een kolonieslaapplaats zijn genoteerd.

Het inwinnen van gegevens bij lokale natuurverenigingen/ werkgroepen heeft geen resultaten opgeleverd.

2.4 Rugstreppad

Uit het verkennend onderzoek is gebleken dat mogelijk de strikt beschermde rugstreppad binnen het onderzoeksgebied voorkomt. Voor inventarisatie van deze soort is geen conceptprotocol beschikbaar. Per blok van 50x50 meter wordt in het gehele onderzoeksgebied bepaald of potentieel geschikt leefgebied aanwezig is. Binnen het geschikt habitat wordt per 50 x 50 meterhok bepaald of de soort wel/niet aanwezig is. Blokken zonder geschikt habitat worden als 0-waarneming voor deze soort genoteerd.

soort(groep)	Rugstreppad
periode	half april t/m juli
aantal bezoeken	3 (2 maal luisterrondes, 1 maal voortplantingssucces (eieren, larven, juvenielen))
weer	zwoel, >15 graden
tijd	1e en 2 bezoek na zonsondergang 3e bezoek evt. ook overdag
bezoekduur	0,25-0,5 uur/water (luisterrondes)
type	geluidswaarnemingen (ronde 1 en 2), zichtwaarnemingen (ronde 3)
overige	bezoeken spreiden, bij voorkeur met min. 2 weken tussen ronde 1 en 2; 2 weken tot 1 maand tussen ronde 2 en 3

opmerkingen buiten het voortplantingsseizoen (zomer en herfst) nog aan te tonen via landhabitat-onderzoek: 5 vochtige avonden, na zonsondergang, arbeidsintensief

Tabel 3. De verwachte onderzoeksmethodiek zoals omschreven in het plan van aanpak.

Onderzoek naar rugstreepad heeft plaatsgevonden op een vergelijkbare wijze als die van wilde marjolein. Op 11 en 17 juni is het potentiële habitat onderzocht aan het einde van de middag en begin van de avond. De aanwezige wateren zijn onderzocht op aanwezigheid van eisnoeren, larven, juvenielen en volwassen individuen. Door de ondiepte en de helderheid van de wateren is geen gebruik gemaakt van een schepnet. In de avond is gezocht naar de aanwezigheid van volwassen individuen door te luisteren naar de karakteristieke roep.

2.5 Vleermuizen

Verspreid door het hele onderzoeksgebied zijn gebouwen en groenstructuren aanwezig die door vleermuizen gebruikt kunnen worden als zomer- of winterverblijfplaats dan wel vliegrouete. Er zal worden gewerkt volgens het vleermuisprotocol zoals dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus in samenwerking met de Zoogdiervereniging.

Soort(groep)	Vleermuizen
periode	Het veldwerk wordt jaarrond verricht gelet de verschillende functies die gebieden kunnen hebben voor de verschillende soorten vleermuizen.
aantal bezoeken	Als stedelijke gebieden groter zijn worden ze ingedeeld in deelgebieden die afzonderlijk worden onderzocht. Deelgebieden zijn circa 40 hectare groot. In landelijke gebieden zijn de deelgebieden vele malen groter. Per deelgebied is de onderzoeksinspanning: 6 nachten in het kraamseizoen 3 avonden in het voorjaar 4 (ruime) avonden in het najaar. Indien van toepassing en mogelijk worden kerkzolders bezocht en worden op strategische punten luisterkastjes geplaatst. Ter verhoging van de kwaliteit van het veldwerk wordt een deel van de veldbezoeken (met name de nachten) uitgevoerd met 2 personen
weer	De weersomstandigheden moeten voldoen aan de randvoorwaarden die zijn opgenomen in het onderzoeksprotocol van het Netwerk Groene Bureaus. De randvoorwaarden betreffen temperatuur en windkracht.
tijd	Inventarisaties vinden plaats in de schemering en tijdens het donker. Winterverblijven worden overdag onderzocht.
bezoekduur	Bezoekduur wordt afgestemd op het protocol van het Netwerk Groene Bureaus. In de regel zijn de bezoeken voor grote gebieden langer dan het minimaal vereiste. De duur van een nachtbezoek is ca. 8 uur. Veldbezoeken tijdens avonden duren in de regel 4 tot 6 uur.
type	Er wordt gebruik gemaakt van bat-detectoren en zo nodig worden luisterkastjes gebruikt. Om verblijfplaatsen in bomen vast te stellen wordt gebruik gemaakt van een boomcamera, of van spiegels.
overige	Het volledige protocol is op te vragen bij het Netwerk Groene Bureaus

Tabel 4. De verwachte onderzoeksmethodiek zoals omschreven in het plan van aanpak.

In verband met de omvang van het onderzoeksgebied is zijn zes verschillende deelgebied onderscheiden met een gemiddelde omvang van ca. 40 ha. bovengenoemd protocol uitgevoerd Bovengenoemd protocol

Het onderzoek naar vleermuizen heeft plaatsgevonden op negen verschillende momenten. Op elk van de momenten waren de weersomstandigheden gunstig voor vleermuizen: droog, bewolkt of helder, tussen de 7 en 13 graden in het voorjaar, in de zomer warmer dan 17 graden en met een zwakke wind tot windstilte. In sommige gevallen startte de inventarisatie nadat er eind van de middag een korte regenbui was overgetrokken.

Vijf bezoeken van een avond (tussen 20.15 - 23.30) hebben plaatsgevonden in de periode 16 april t/m 7 mei. Het onderzoeksgebied is tijdens deze periode verdeeld in kleinere onderdelen welke door twee personen (grotendeels) per fiets zijn geïnventariseerd.

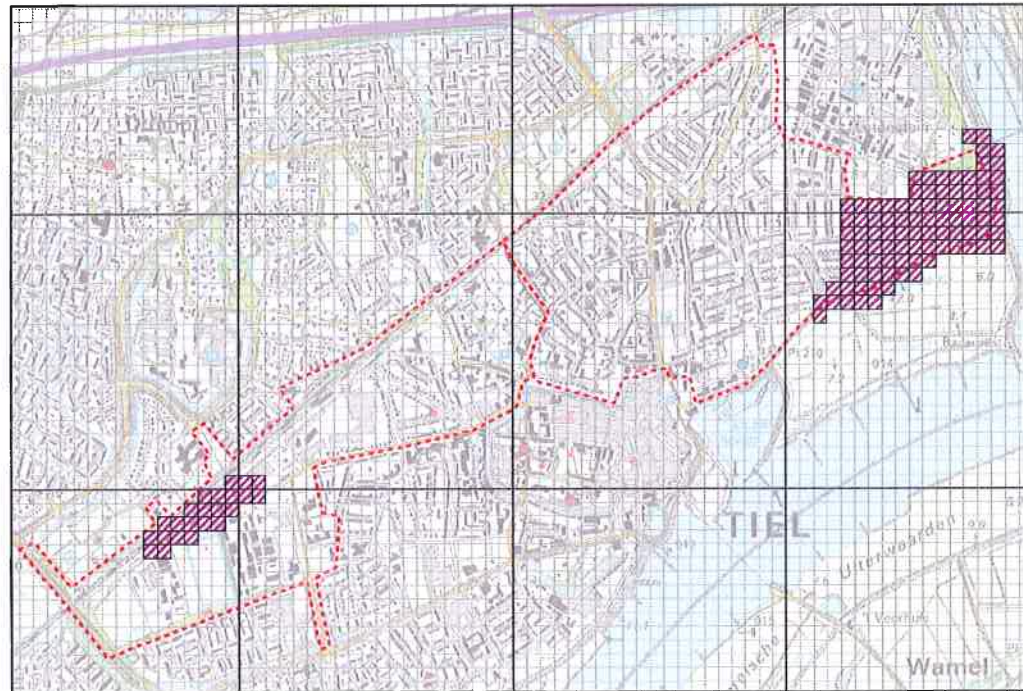
Drie bezoeken van een hele nacht (tussen 20.45 - 00.00 en 03.15 - 05.00) hebben plaatsgevonden in de periode 28 mei t/m 30 juni. In deze periode is het gehele onderzoeksgebied door vier personen te fiets vlakdekkend onderzocht. Alle straten zijn meerdere keren doorgefietst waarbij waarnemingen van vleermuizen zijn genoteerd. Daarnaast heeft op 4 juli een kort bezoek aan het begin van de avond (tussen 21.45 - 23.00) plaatsgevonden om te bepalen of een verblijfplaats van laatvlieger aanwezig was. Dit bezoek stond los van de overige bezoeken. Tijdens de bezoeken is gebruik gemaakt van bat-detectors, sterke zaklampen, luisterkistjes en fietsen.

Het bleek niet noodzakelijk (kerk)zolders te bezoeken, eveneens is geen gebruik gemaakt van boomcamera of spiegels door het ontbreken van verblijfplaatsen in bomen. Naar aanleiding van contact met de opdrachtgever zijn de najaarsrondes komen te vervallen.

3 Resultaten

3.1 Flora

De wilde marjolein (FFlijst 2) is in een tweetal gebieden onderzocht, zie kaart in figuur 2. Er zijn in geen van beide gebieden exemplaren van wilde marjolein gevonden. De 50x50meter blokken kunnen worden genoteerd als nul-waarneming van wilde marjolein.

Figuur 2. Ligging van de onderzoeksgebieden van wilde marjolein.

Tijdens het onderzoek naar wilde marjolein zijn geen waarnemingen gedaan van overige beschermde soorten planten.

3.2 Vogels

Het gehele onderzoeksgebied is vlakdekkend onderzocht op de aanwezigheid van huiszwaluw, gierzwaluw, kauw en spechten (FFlijst 3). Behalve nestvondsten van huis- en gierzwaluw, nestindicerend gedrag van gierzwaluw en een slaapplek van kauw zijn tevens waarnemingen gedaan van buizerd en steenuil, zie tabel 5.

Uit de kaarten, zie bijlage, blijkt dat delen van het onderzoeksgebied voor gierzwaluw belangrijk zijn als broedlocatie. Het betreft slechts een klein aantal straten met een bepaald type woning. Gierzwaluwen vinden in deze woning onder andere een broedgelegenheid in de nokpunten en aan de uiteinden van de dakgoten. Maar ook in de spouw en elders onder het dak zijn broedlocaties aanwezig.

Huiszwaluw is alleen waargenomen in de torens van de sluis in het Amsterdam-Rijnkanaal in, net buiten het onderzoeksgebied.

Datum	Soort	Aantal individuen	Type waarneming
11 - 12-6-2009	Kauw	50	slaapplaats
	Huiszwaluw	40	nestvondst
	Buizerd	3	nestindicerend gedrag
	Gierzwaluw	8	nestindicerend gedrag
17-06-09	Gierzwaluw	11	nestvondst
	Gierzwaluw	32	nestindicerend gedrag
	Gierzwaluw	12	ter plaatse
	Gierzwaluw	11	roepend
	Gierzwaluw	14	foeragerend
29 - 30-6-2009	Steenuil	1	foeragerend
	Gierzwaluw	8	nestvondst
	Gierzwaluw	50	nestindicerend gedrag
	Kauw	100	slaapplaats

Tabel 5. Waarnemingen vogels

Voor buizerd geldt dat deze nestindicerend gedrag vertoonde aan de oostzijde bij het Amsterdam-Rijnkanaal. Steenuil was aan het foerageren aan de zuidrand van Latenstein, er is geen nestkast of andere verblijfplaats van steenuil waargenomen. De steenuil is op een van beide vleugels gemerkt, het betreft derhalve een geregistreerd individu.

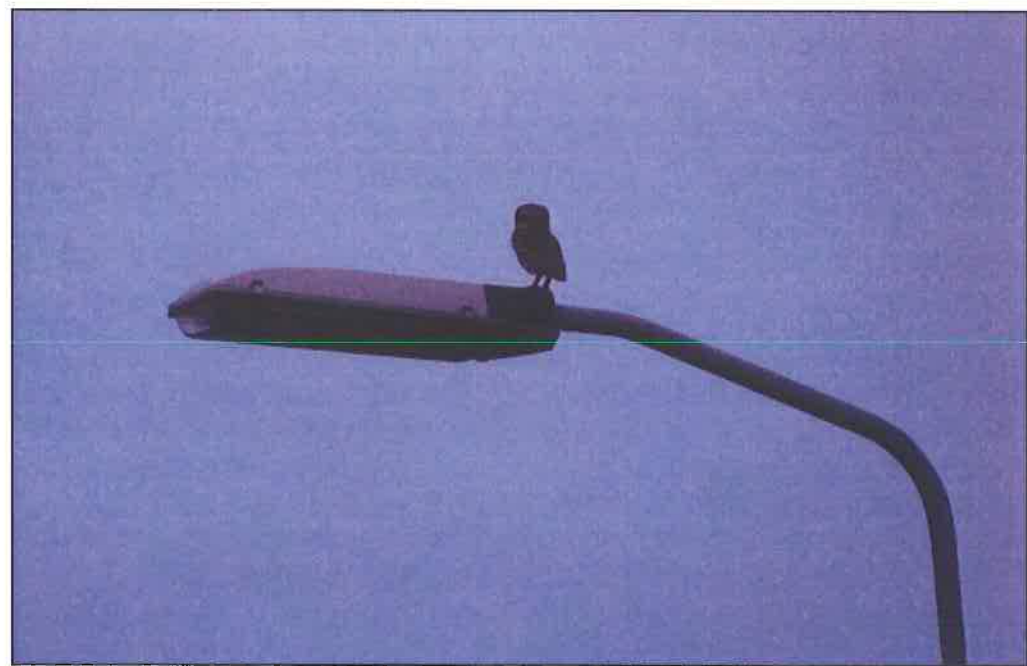

Foto 1. Steenuil op lantarenpaal aan de zuidzijde van Latenstein.

Foto 2. Buizerd in boom nabij het Amsterdam-Rijnkanaal.

3.3 Rugstreepad

De rugstreepad (FFlijst 3) is op het Vijverterrein onderzocht, zie figuur 3. Er zijn geen waarnemingen van rugstreepad gedaan in het onderzochte gebied. De 50x50meter blokken kunnen worden genoteerd als nul-waarneming van rugstreepad.

Figuur 3. Onderzoekgebied rugstreepad.

Tijdens de inventarisatie voor rugstreeppad zijn wel een aantal waarnemingen gedaan van gewone pad (juvenielen en adulten) en groene kikker (spec) (adulten). Deze waarnemingen zijn incidenteel, er is niet gericht geïnventariseerd op deze soorten.

Foto 3. Juvenile gewone pad op het Vijverterrein (Tiel-oost).

3.4 Vleermuizen

Vleermuizen (FFlijst 3) zijn vlakdekkend geïnventariseerd waarbij waarnemingen van verblijfplaatsen, foeragerende dieren en passerende dieren zijn genoteerd. Delen van het bedrijfsterrein in Tiel-stationsgebied waren niet tot moeilijk toegankelijk, waarnemingen van vleermuizen ontbreken hier dan ook.

Waargenomen soorten betreffen gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. De waarnemingen zijn op kaart weergegeven en zichtbaar in de bijlage. In tabel 6 zijn de waarnemingen per onderzoeksdatum aangegeven. De nummers van de verblijfplaatsen corresponderen met de nummers op de kaart "vleermuisverblijfplaatsen" in de bijlage.

Datum	Soort	Aantal individuen	Type waarneming
16-04-09	Gewone dwergvleermuis	3	1 verblijfplaats (nr 12)
	Gewone dwergvleermuis	1	passerend
	Gewone dwergvleermuis	14	foeragerend
	Ruige dwergvleermuis	1	passerend
21-04-09	Gewone dwergvleermuis	1	1 verblijfplaats (nr 11)
	Gewone dwergvleermuis	1	passerend
	Gewone dwergvleermuis	16	foeragerend
	Laatvlieger	1	passerend
28-04-09	Ruige dwergvleermuis	1	foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	4	foeragerend
29-04-09	Gewone dwergvleermuis	4	1 verblijfplaats (nr 3)
	Gewone dwergvleermuis	8	foeragerend

	Laatvlieger	3	passerend
07-05-09	Gewone dwergvleermuis	4	2 verblijfplaatsen (nr 7, 8)
	Gewone dwergvleermuis	22	foeragerend
	Laatvlieger	1	passerend
	Laatvlieger	1	foeragerend
28 - 29-5-2009	Gewone dwergvleermuis	43	7 verblijfplaatsen (nr 1, 4, 6, 9, 15, 16, 17)
	gewone dwergvleermuis	1	roepend
	Gewone dwergvleermuis	170	foeragerend
	Laatvlieger	3	foeragerend
11- 12-6-2009	Gewone dwergvleermuis	ca. 100	1 verblijfplaats (nr 15)
	Gewone dwergvleermuis	111	foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	2	passerend
29 - 30-6-2009	Gewone dwergvleermuis	13	5 verblijfplaatsen (nr 2, 5, 12, 13, 14)
	Gewone dwergvleermuis	70	foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	1	passerend
	Ruige dwergvleermuis	1	foeragerend
	Laatvlieger	1	1 verblijfplaats (nr 10)
	Laatvlieger	6	foeragerend
	Rosse Vleermuis	3	foeragerend
4-7-2009	Gewone dwergvleermuis	2	passerend

Tabel 6. Waarnemingen vleermuizen per onderzoeksmoment.

De eerste vijf data in de tabel staan voor de avondrondes in het voorjaar. In deze periode zijn vijf verschillende verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis waargenomen. Tijdens de zomerrondes (nachten) zijn in totaal 12 verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis waargenomen waarvan één (nr 12) reeds bekend was uit de voorjaarsrondes. Er is één verblijfplaats van laatvlieger aangetroffen. De gebouwen welke door vleermuizen benut worden als verblijfplaats verschillen. Opvallend is dat er geen verblijfplaatsen in de nieuwbouwwijk zijn waargenomen.

Opgemerkt wordt dat verblijfplaats nr 15 een rijtje woningen (oost-west) betreft waar 28/29-5 een 30 tal (schatting) dieren rondvloog bij de oostzijde. In de ochtend van 12-6 vloog een grote groep dieren (ca 100) aan de westzijde van deze rij woningen, er was op dat moment geen activiteit aan de oostzijde. Naar verwachting benut de kolonie dwergen de hele rij woningen als verblijfplaats.

Uit de kaarten blijkt dat vrijwel het gehele onderzoeksgebied door gewone dwergvleermuizen benut wordt als foerageergebied. Specifieke vliegroutes van deze soort zijn niet waargenomen.

Op een twaalfstal plaatsen zijn waarnemingen gedaan van laatvlieger, een concentratie lijkt zich te bevinden in het gebied nabij het station. Rosse vleermuis is foeragerend waargenomen op een drietal plaatsen, verblijfplaatsen zijn niet waargenomen binnen het onderzoeksgebied. Eveneens op een drietal plaatsen is ruige dwergvleermuis waargenomen, ook hiervan zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen.

Foto 4. Een woning in gebruik als voorjaarsverblijf (nr 8).

Behalve waarnemingen van vleermuizen zijn een aantal algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (FFlijst 1) waargenomen. Het betreft egel, konijn en haas, allen foeragerend op verschillende plaatsen in het onderzoeksgebied. Deze waarnemingen zijn incidenteel, er is niet gericht geïnventariseerd op deze soorten.

Om een volledig beeld te vormen van de functie die het plangebied voor vleermuizen vervult zou, conform het vastgestelde vleermuisprotocol, ook veldwerk noodzakelijk zijn in het najaar. Voor verschillende soorten is het alleen in deze periode mogelijk de aanwezigheid van paarverblijven of zwermgedrag bij winterverblijfplaatsen vast te stellen. De opdrachtgever heeft er echter bewust voor gekozen om dit onderdeel van het onderzoek buiten beschouwing te laten.

4 Conclusie

Concluderend kan worden gesteld dat er in het onderzoeksgebied een aantal beschermde soorten voorkomen die vermeld staan op de lijsten van de Flora- en faunawet.

Wilde marjolein en rugstreepad

Concluderend kan worden gesteld dat er in het onderzoeksgebied geen wilde marjolein of rugstreepad voorkomt. Het is niet noodzakelijk om bij ingrepen in de toekomst met deze soorten rekening te houden. Het aanvragen van een ontheffing is niet aan de orde.

Vogels

Voor gierzwaluw geldt dat hiervan op een aantal plaatsen nesten zijn waargenomen. Nesten van gierzwaluw worden omschreven als jaarrond beschermd categorie 2: 'gierzwaluw broed elk broedseizoen op dezelfde plaats en is hierin zeer honkvast of is afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.' Dit houdt in dat verwijdering of verstoring van de nestlocatie, ook buiten het broedseizoen, alleen kan wanneer daarvoor een ontheffing is aangevraagd. Hierbij kunnen alleen belangen als omschreven in de Vogelrichtlijn worden opgevoerd. Mitigatie en compensatie van het verlies van de broedlocaties is ook aan de orde.

Met betrekking tot buizerd geldt dat hiervan nestindicerend gedrag is waargenomen, de exacte broedlocatie is niet vastgesteld maar naar verwachting wel aanwezig in het bos op de voormalige vuilstort. Evenals nesten van gierzwaluw geldt voor buizerd dat nesten hiervan jaarrond beschermd zijn, maar volgens categorie 4: 'vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen'. Dit houdt in dat verwijdering of verstoring van de nestlocatie, ook buiten het broedseizoen, alleen kan wanneer daarvoor een ontheffing is aangevraagd. Hierbij kunnen alleen belangen als omschreven in de Vogelrichtlijn worden opgevoerd. Mitigatie en compensatie van het verlies van de broedlocaties is ook aan de orde.

Voor steenuil geldt dat hiervan geen broedlocatie is aangetroffen, het waargenomen individu was aan het foerageren. Steenuil is echter zeer honkvast en heeft een kleine actieradius. Aangenomen wordt dan ook dat er in de directe nabijheid van de waarneming een broedlocatie aanwezig is. Voor steenuil geldt dat nesten hiervan jaarrond beschermd zijn volgens categorie 1: 'nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfsplaats'. Ontwikkelingen op het Vijverterrein (naar een stedelijk gebied) zijn derhalve in strijd met de Flora- en faunawetgeving waar het de steenuil betreft. Vóór uitvoering van de ingrepen zal duidelijk moeten worden welk gebied deze steenuil benut als territorium. Ook moet helder worden of er geschikte biotopen in de directe nabijheid van dit territorium aanwezig zijn en of deze bezet zijn door andere steenuilen. Wanneer (onbezette) geschikte biotopen in de directe nabijheid aanwezig zijn, kan de betreffende steenuil gestimuleerd worden deze te gaan benutten zodat het huidige territorium vrijkomt. Wanneer geen geschikte biotopen aanwezig zijn of wanneer deze bezet zijn door een andere steenuil is verplaatsing van de steenuil niet mogelijk. Mitigatie en compensatie zijn aan de orde, evenals het aanvragen van een ontheffing.

Met betrekking tot de twee waargenomen slaapplaatsen van kauw geldt dat hiervoor geen specifieke bescherming van toepassing is. Wanneer verstoring of vernietiging van nesten van

kauw aan de orde is, kan dit zonder in overtreding te zijn met de Flora- en faunawet alleen buiten het broedseizoen. Verstoring of vernietiging van nesten buiten het broedseizoen is mogelijk zonder overtreding van de natuurwetgeving.

Vleermuizen

De in het onderzoeksgebied voorkomende gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis staan vermeld op FFijst 3 en zijn ontheffingsplichtig. Ten aanzien van foerageergebied van de beide dwergvleermuizen en laatvlieger geldt dat hierin in de toekomst mogelijk wijzigingen plaatsvinden. Alle drie de soorten zijn flexibel en foerageren door het jaar heen op verschillende plaatsen binnen de bebouwde kom, al zijn sommige plaatsen wel favoriet. Naar verwachting hebben ruimtelijke ingrepen in de foerageergebieden dan ook geen negatieve invloed op de hiervan gebruik makende populaties. Rosse vleermuis vliegt hoog boven het landschap en wordt in mindere mate beïnvloed door ingrepen binnen de bebouwde kom. Eventuele aanwezigheid van paarverblijfplaatsen en zwermgedrag dat duidt op aanwezigheid van winterverblijfplaatsen is niet meegenomen in dit onderzoek.

Met betrekking tot de waargenomen verblijfplaatsen van laatvlieger en gewone dwergvleermuis geldt dat indien ingrepen plaatsvinden waarbij deze verblijfplaatsen verloren gaan hiervoor mitigatie en compensatie noodzakelijk is. Voor het verlies dient tevens een ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

Tenminste mag verwijdering van een dergelijke verblijfplaats niet plaatsvinden in de voor vleermuizen meest kwetsbare periode: in de zomer (kraamkolonies) en winter (winterslaap) dient verwijdering niet uitgevoerd te worden. Een voorbeeld van compensatie is het vleermuisvriendelijk uitvoeren van nieuwbouw. Nieuwbouw dient voor vleermuizen toegankelijk te zijn (spouw, dak) en de omgeving dient zo minimaal mogelijk verlicht te worden.

Concluderend kan gesteld worden dat:

- **de toekomstplannen voor het Vijverterrein zijn mogelijk in strijd zijn met de natuurwetgeving wat betreft steenuil en buizerd**
- **sloopt van gebouwen die gebruikt worden als verblijfplaats door gierzwaluw of vleermuizen is strijdig met de flora- en faunawet;**
- **voor deze soorten kan geen ontheffing van de flora- en faunawet worden verleend ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen*;**
- **de ontwikkelingen dienen zodanig uitgevoerd te worden dat ten aanzien van deze soorten niet strijdig met de flora- en faunawet wordt gehandeld;**
- **de aanbevelingen ten aanzien van kauwen in acht genomen dienen te worden,**
- **de werkzaamheden voor de overige soortgroepen geen overtreding van de natuurwetgeving tot gevolg hebben.**

(Door een recente wijziging in de wetgeving (augustus 2009) is het voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrictlijn (b.v. vleermuizen, rugstreepad) en voor vogels niet meer mogelijk een ontheffing te verkrijgen van de Flora- en faunawet ten behoeve van ruimtelijke inrichting of ontwikkelingen. Daarnaast geldt voor vogels tevens dat geen ontheffing meer verleend kan worden op basis van het belang "dwingende reden groot openbaar belang".)*

5 Discussie

Een van de doelen van de Gegevensautoriteit Natuur (GAN) betreft het vaststellen van protocollen voor het inwinnen van natuurinformatie op locatie. Ten behoeve hiervan heeft zij verschillende adviesbureau's gelijktijdig gevraagd middels specialistisch soortenonderzoek de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied Tiel te onderzoeken.

Door gebruikte methoden, resultaten en conclusies met elkaar te vergelijken kunnen mogelijk uitspraken worden gedaan over doelmatigheid van verschillende onderzoeksmethodes en gebruikte protocollen. Hiermee kunnen inventarisatieprotocollen opgesteld worden die de betrouwbaarheid van soortgegevens garandeert.

Vakmanschap van betrokken medewerkers is een eerste vereiste voor de kwaliteit van inventarisaties. Door de breedte van het vakgebied en de grote diversiteit aan soort(groep)en ontstaan veel specialisaties. Bij een breed onderzoek is het daarom noodzakelijk een team van deskundigen in te zetten.

Naast persoonlijk vakmanschap zijn de gehanteerde onderzoeksmethode en –inspanning bepalend voor het behaalde resultaat. Deze factoren kunnen worden vastgelegd in inventarisatieprotocollen. Naast de kwaliteitsfactor heeft het gebruik van 'standaard' protocollen als voordeel dat resultaten van verschillende onderzoeken onderling vergeleken kunnen worden.

Staro Natuur en Buitengebied gebruikt graag breed geaccepteerde protocollen als basis voor haar onderzoeksopzet. Om diverse redenen kan hiervan worden afgeweken. Dit zal dan wel onderbouwd moeten worden met ecologische argumenten.

Het is van essentieel belang te beseffen dat niet aan elke inventarisatie dezelfde onderzoeksvraag ten grondslag ligt. Afhankelijk van de onderzoeksvraag zal de -methode en onderzoeksinspanning worden aangepast. Zo is voor het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een soort binnen een onderzoeksgebied een andere/geringere inspanning vereist dan voor het bepalen van de populatieomvang in een gebied.

Tot slot is de omvang van een onderzoeksvraag en gebied relevant voor de toepasbaarheid van protocollen. Over het algemeen zijn protocollen beter hanteerbaar naarmate de omvang van het onderzoek toeneemt. Grote onderzoeksgebieden lenen zich naar ons inzien beter voor een systematisch aanpak dan gebieden van zeer geringe omvang.

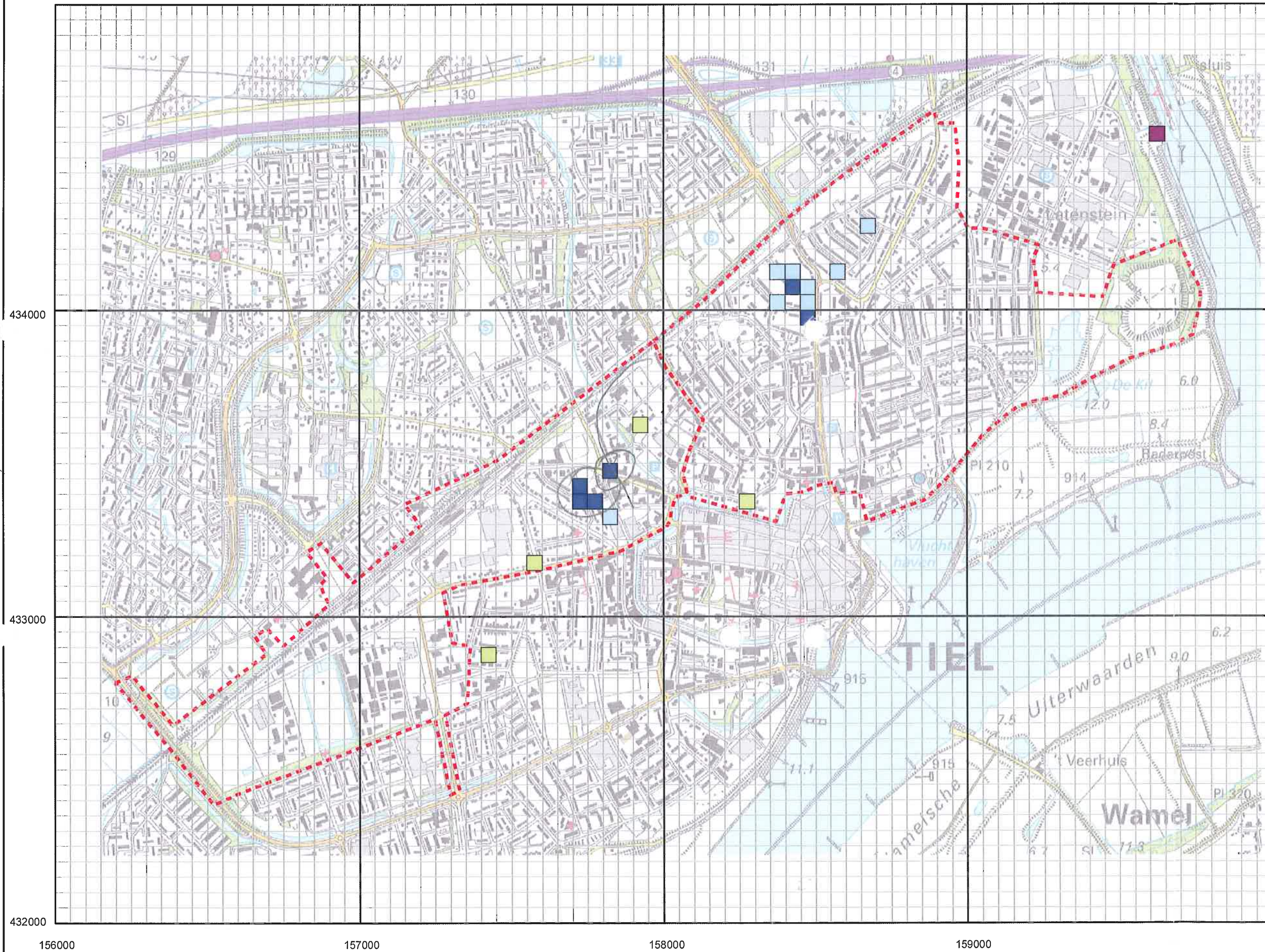

Bijlage Waarnemingen op kaart

Flora en Fauna onderzoek Tiel

Themakaart:

Gierzwaluw en huiszwaluw

Legenda

- nestvonden huiszwaluw
- nestvonden gierzwaluw
- nestindicerend gedrag gierzwaluw
- overige waarnemingen gierzwaluw
- grens onderzoeksgebied

Datum uitdraai: 01-10-2009
Schaal: 1:12.500
Status: definitief
Vervaardigd door: Staro Natuur en Buitengebied

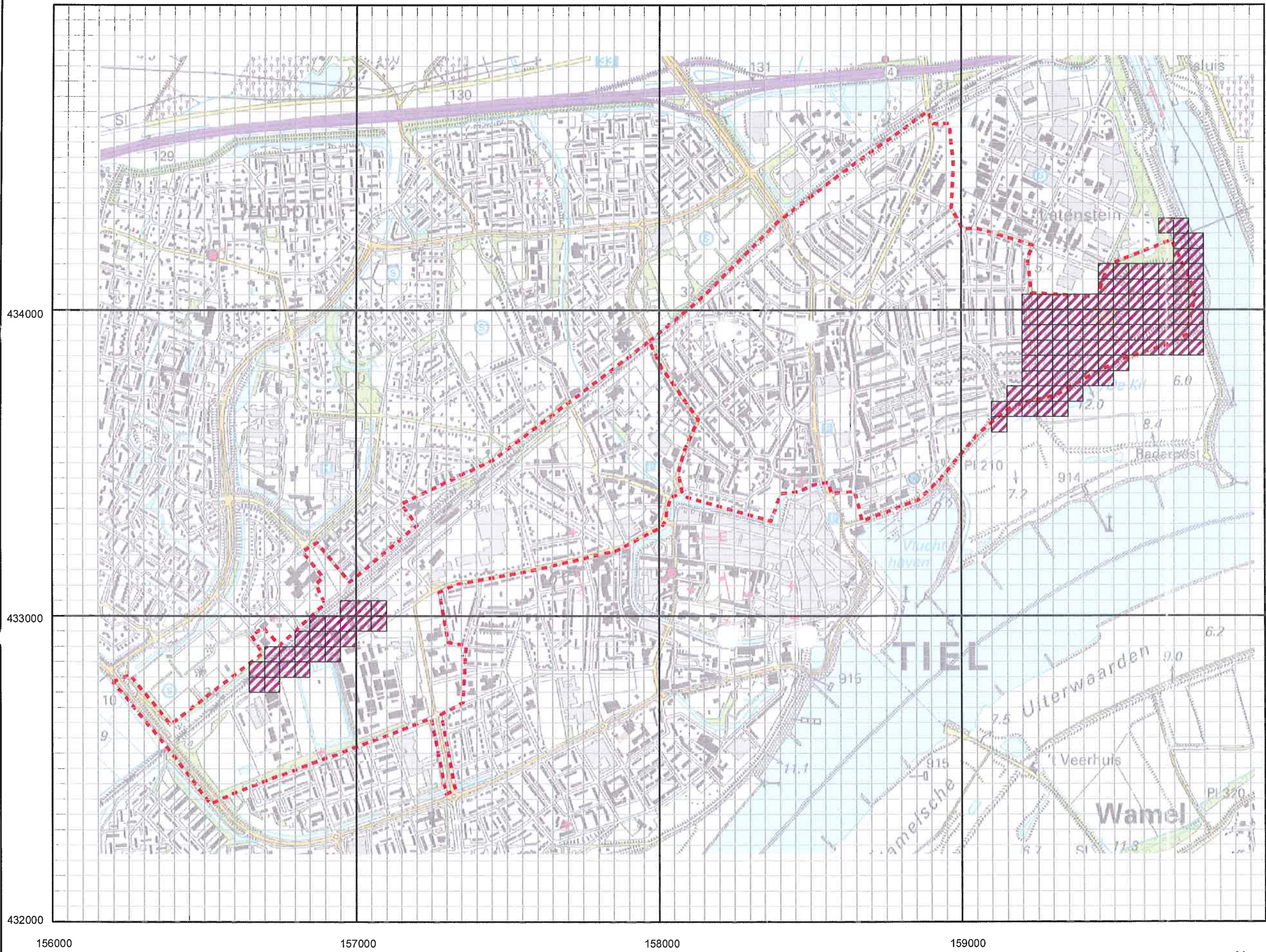
Staro Natuur en buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel: 0492 450161
fax: 0492 450162
email: info@starobv.nl
www.starobv.nl

Flora en Fauna onderzoek Tiel

Themakaart:

Wilde marjolein

Legenda

- onderzoeksgebied wilde marjolein
- grens onderzoeksgebied

Datum uitdraai: 01-10-2009
Schaal: 1:12.500
Status: definitief
Vervaardigd door: Staro Natuur en Buitengebied

Staro Natuur en buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel: 0492 450161
fax: 0492 450162
email: info@starobv.nl
www.starobv.nl

Flora en Fauna onderzoek Tiel

Themakaart:

Gewone dwergvleermuis.
Aantal waarnemingen per gridhok
(foeragerend, overvliegend
& verblijfplaats)

Legenda

verblijfplaatsen

★ Gewone dwergvleermuis

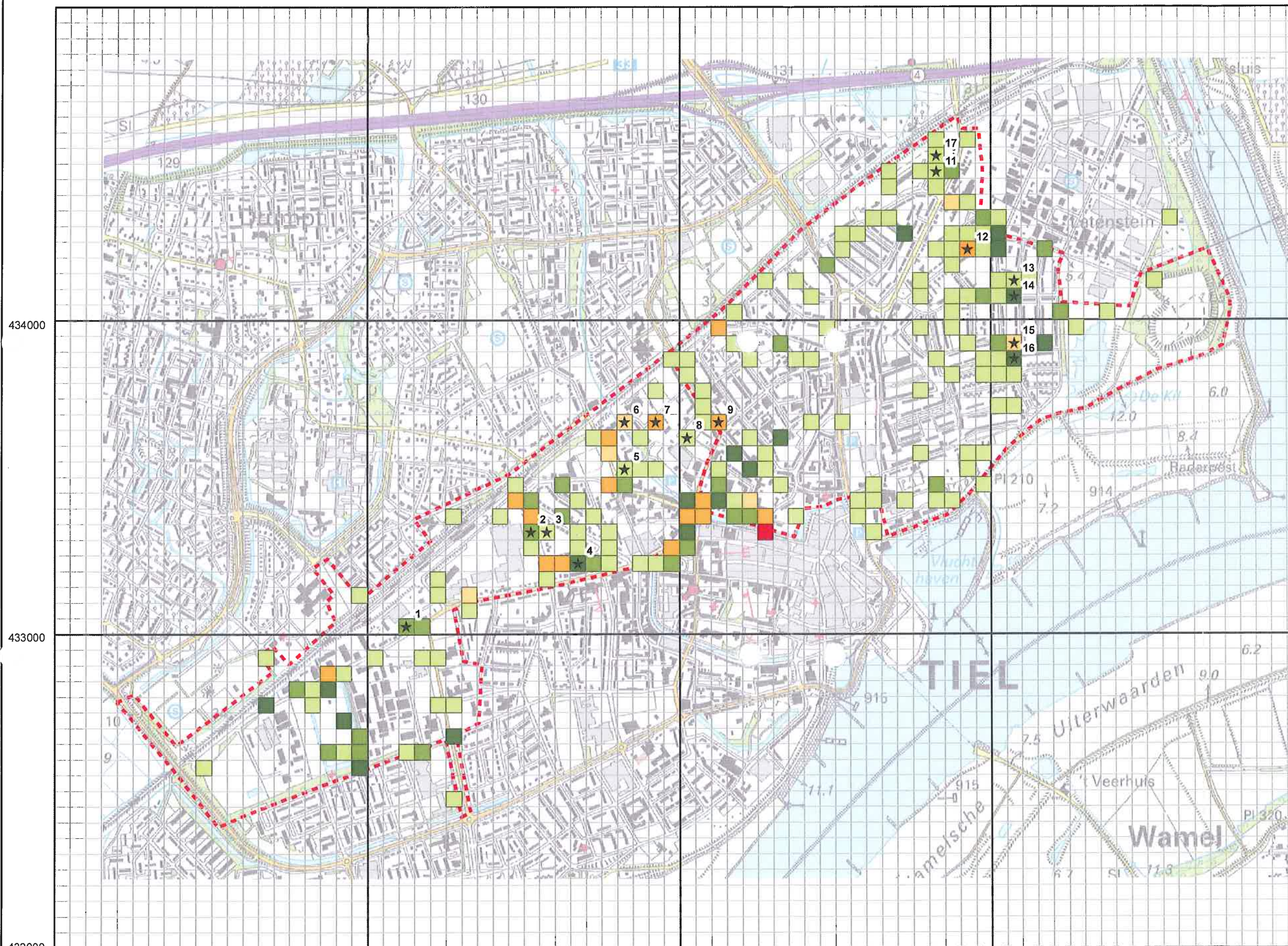
alle waarnemingen per gridhok

NB: Er kunnen meerdere verblijfplaatsen per gridhok aanwezig zijn. Zie hiervoor de kaart "vleermuisverblijfplaatsen".

Datum uitdraai: 01-10-2009
Schaal: 1:12.500
Status: definitief
Vervaardigd door: Staro Natuur en Buitengebied

Staro Natuur en buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel: 0492 450161
fax: 0492 450162
email: info@starobv.nl
www.starobv.nl

Flora en Fauna onderzoek Tiel

Themakaart:

Overige vleermuizen.
Aantal waarnemingen per gridhok
(foeragerend, overvliegend & verblijfplaats)

Legenda

verblijfplaatsen

★ Laatvlieger

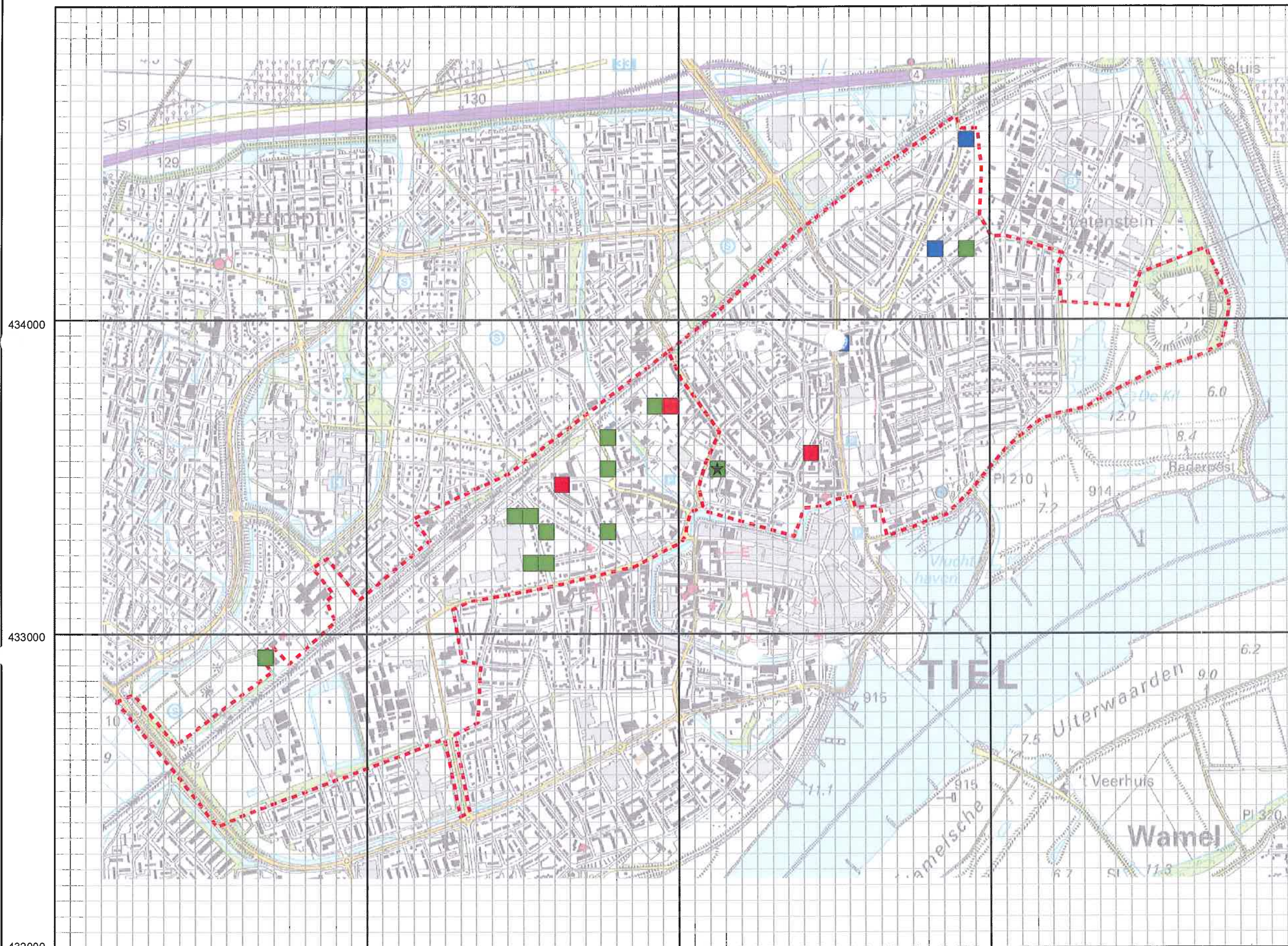
waarnemingen per gridhok

■ Laatvlieger

■ Rosse vleermuis

■ Ruige dwergvleermuis

--- grens onderzoeksgebied

Datum uitdraai: 01-10-2009
Schaal: 1:12.500
Status: definitief
Vervaardigd door: Staro Natuur en Buitengebied

Staro Natuur en buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel: 0492 450161
fax: 0492 450162
email: info@starobv.nl
www.starobv.nl

Flora en Fauna onderzoek Tiel

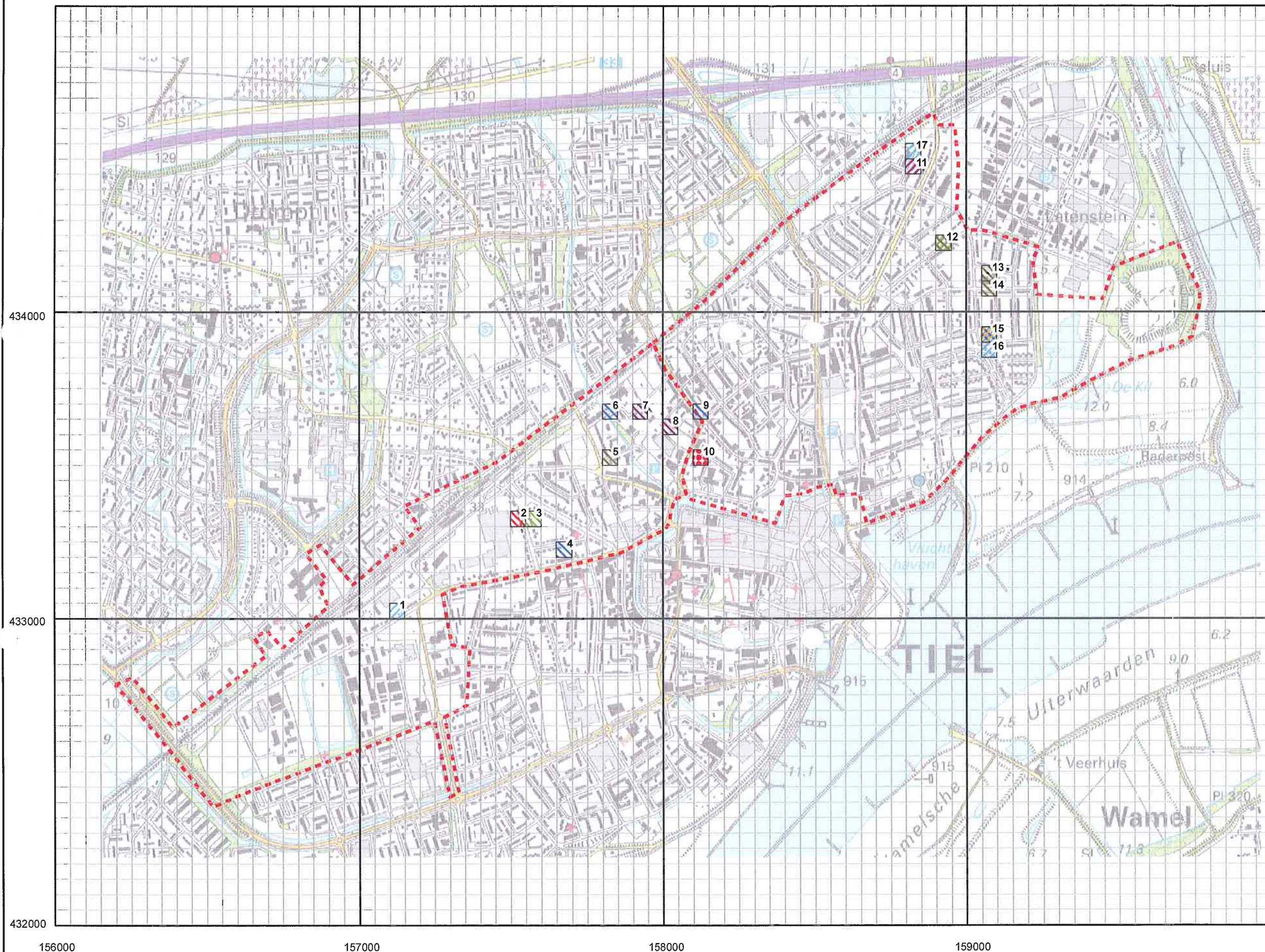
Themakaart:

Vleermuisverblijfsplaatsen
(per waarnemingsdatum)

Legenda

waarnemingen verblijfplaatsen
soort, datum waarneming

- Gewone dwergvleermuis, 12-6-2009
- Gewone dwergvleermuis, 16-4-2009
- Gewone dwergvleermuis, 21-4-2009
- Gewone dwergvleermuis, 28-5-2009
- Gewone dwergvleermuis, 29-4-2009
- Gewone dwergvleermuis, 29-5-2009
- Gewone dwergvleermuis, 29-6-2009
- Gewone dwergvleermuis, 30-6-2009
- Gewone dwergvleermuis, 7-5-2009
- Laatvlieger, 30-6-2009
- grens onderzoeksgebied

Datum uitdraai: 01-10-2009
 Schaal: 1:12.500
 Status: definitief
 Vervaardigd door: Staro Natuur en Buitengebied

Staro Natuur en buitengebied
 Lodderdijk 38a
 5421 XB Gemert
 tel: 0492 450161
 fax: 0492 450162
 email: info@starobv.nl
 www.starobv.nl

Flora en Fauna onderzoek Tiel

Themakaart:

Overige waarnemingen

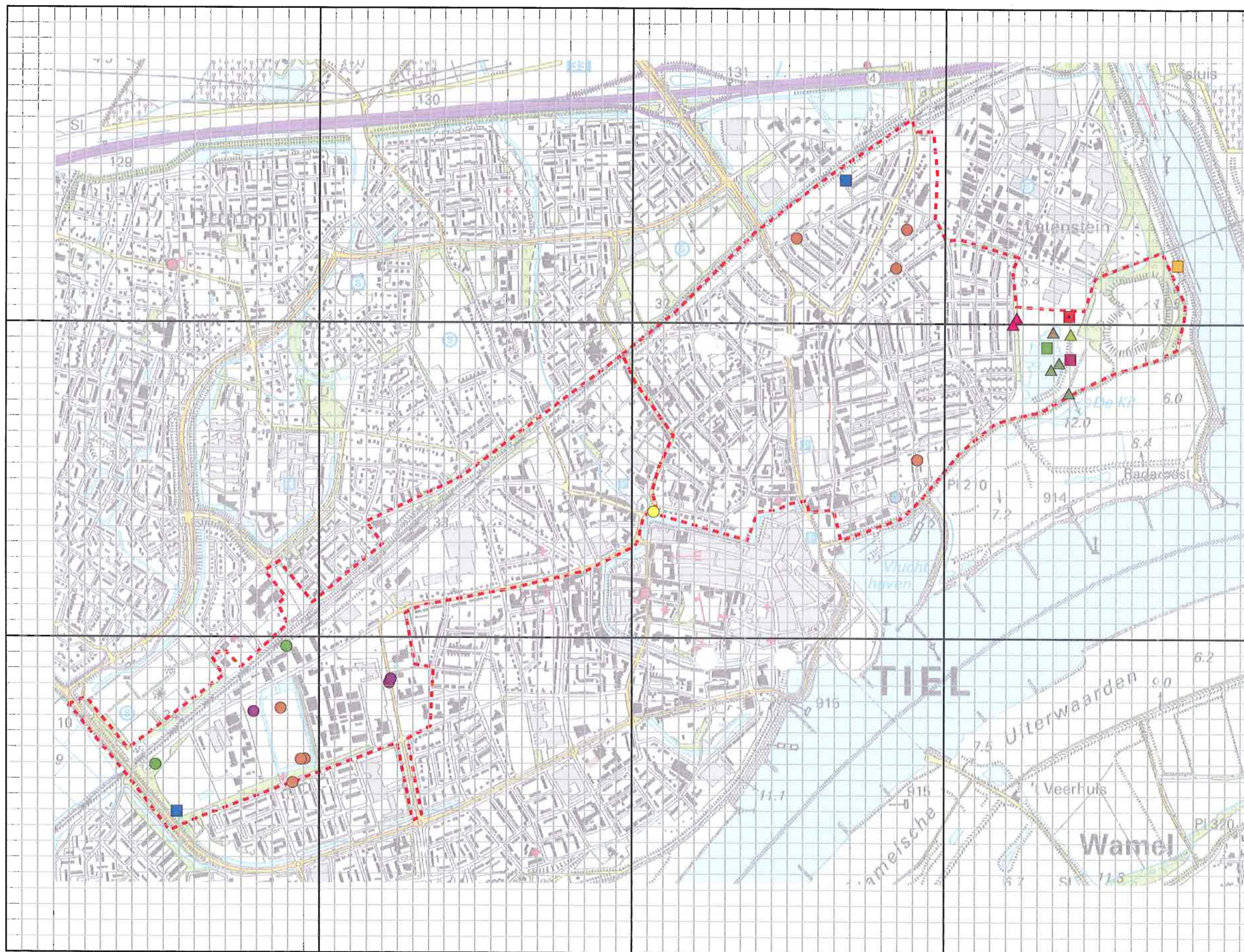
Legenda

- Bosrietzanger, baltsend / zing
- Bosrietzanger, ter plaatse
- Buizerd, nestindicerend gedrag
- Steenuil, foeragerend
- Kauw, slaappleats
- Bosmuis, foeragerend
- Egel, foeragerend
- Haas, foeragerend
- Konijn, foeragerend
- ▲ Gewone pad, foeragerend
- ▲ Bruine kikker, foeragerend
- ▲ Groene kikker sp, foeragerend
- ▲ Groene kikker sp, roepend
- grens onderzoeksgebied

NB: Waarnemingen van grondgebonden zoogdieren, amfibieën en overige vogels zijn incidenteel. Er is naar deze groepen geen gericht onderzoek uitgevoerd.

Datum uitdraai: 01-10-2009
 Schaal: 1:12.500
 Status: definitief
 Vervaardigd door: Staro Natuur en Buitengebied

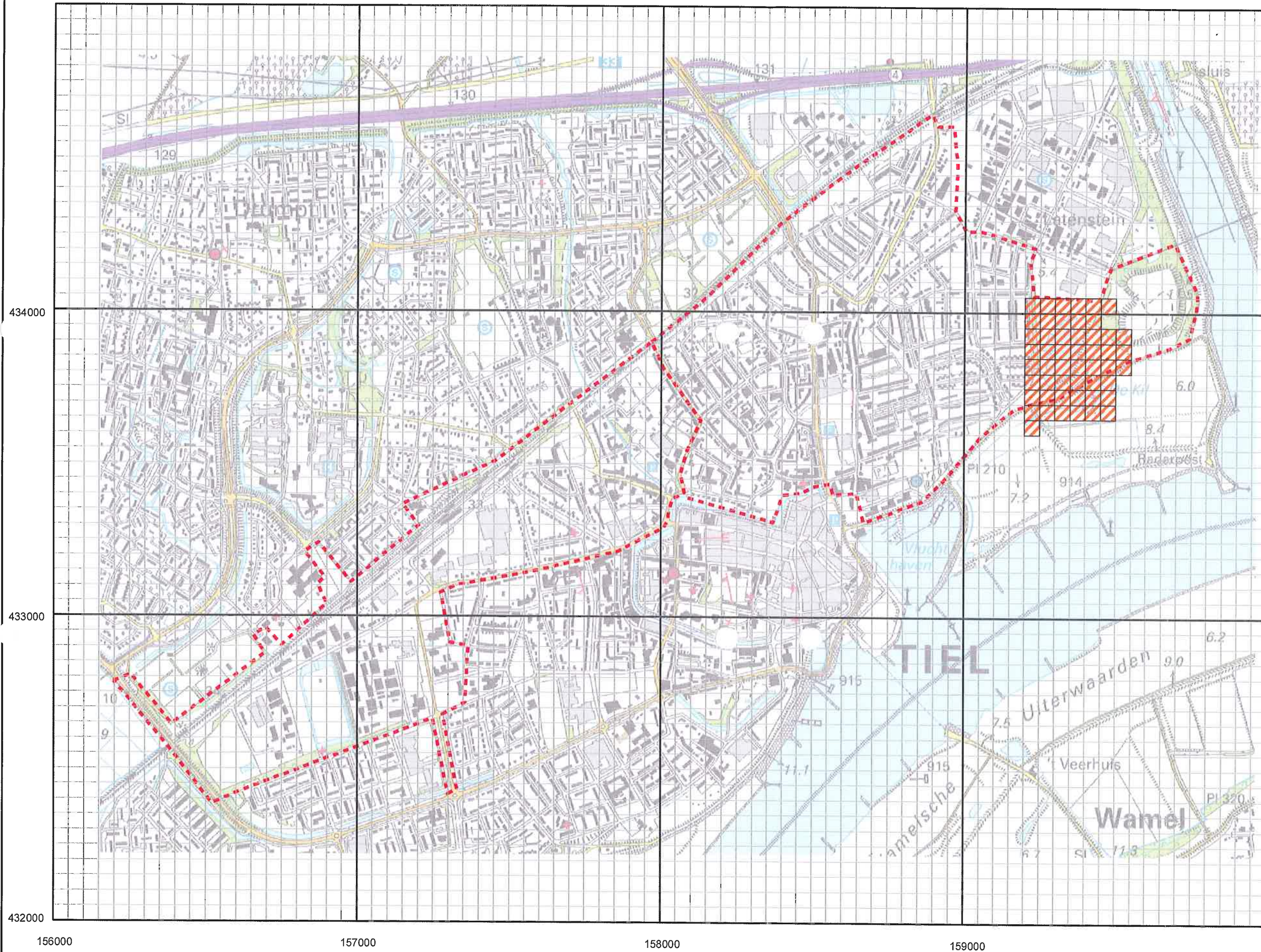
Staro Natuur en buitengebied
 Lodderdijk 38a
 5421 XB Gemert
 tel: 0492 450161
 fax: 0492 450162
 email: info@starobv.nl
 www.starobv.nl

Flora en Fauna onderzoek Tiel

Themakaart:

Rugstreepad

Legenda

- onderzoekgebied rugstreepad
- grens onderzoeksgebied

Datum uitdraai: 01-10-2009
Schaal: 1:12.500
Status: definitief
Vervaardigd door: Staro Natuur en Buitengebied

Staro Natuur en buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel: 0492 450161
fax: 0492 450162
email: info@starobv.nl
www.starobv.nl

